Проект!

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност (Обн., ДВ, бр. 33 от 2016 г., доп., ДВ, бр. 97 от 2016 г., изм. и доп., ДВ, бр. 97 от 2017 г., изм. и доп., ДВ, бр. 24 от 2018 г., изм., ДВ, бр. 34 от 2019 г., изм. и доп., ДВ, бр. 21 от 2021 г., изм. и доп., ДВ, бр. 41 от 2022 г., изм. и доп., ДВ, бр. 8 от 2023 г., изм. и доп., ДВ, бр. 52 от 2025 г.)

1. Причини, които налагат приемането на законопроекта

На 19 април 2023 г. Колежът на Европейската комисия (ЕК) прие решение за изпращане на официално уведомително писмо на България по процедура за нарушение № 2023/2017 за неправилно транспониране на разпоредби от Директива № 2014/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно условията за влизане и престой на граждани на трети държави с цел заетост като сезонни работници. Предвид изразено в рамките на експертни консултации становище от страна на ЕК, че с направените изменения и допълнения на Закона за чужденците в Република България (обн., ДВ, бр. 52 от 2025 г.) все още не се постига пълно съответствие с изискванията на Директива 2014/36/ЕС, е изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност (ЗИД на ЗТМТМ). Законопроектът цели привеждане на действащото законодателство в съответствие с изискванията на Директива 2014/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно условията за влизане и престой на граждани на трети държави с цел заетост като сезонни работници и прекратяване на Процедура на ЕК за нарушение № 2023/2017 за неправилно транспониране на Директивата.

Законопроектът предвижда също законодателни промени, насочени към облекчаване на достъпа до пазара на труда за граждани на трети държави в отговор на все по-нарастващите потребности на българските работодатели от работници-граждани на трети държави. Предвижда се завишаване на процентното съотношение (т. нар. „квоти“) при наемане на граждани на трети държави с Единно разрешение за пребиваване и работа (ЕРПР), създаване на изцяло нов специален режим за наемане на работници - граждани на трети държави в обекти и дейности от национално значение. Създава се възможност за смяна на мястото на работа.

Все по-нарастващото търсене на работници-граждани на трети държави от българските работодатели през последните години допринесе за засилване ролята на физическите и юридическите лица, осъществяващи посредническа дейност по наемане на граждани на трети държави, което от своя страна създаде необходимост дейността им да бъде регулирана чрез нормативното ѝ въвеждане в Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ).

Отсъствието на изрична забрана за работодатели и местни лица да приемат на работа работници-граждани на трети държави, които незаконно пребивават на територията на Република България и липсата на възможност за налагане на санкции на работодатели и местни лица, приели на работа граждани на трети държави в нарушение на тази забрана поражда необходимостта от предвиждане на съответните законодателни промени, насочени към засилване на контрола при наемането на работа на граждани на трети държави.

2. Цели на предложения законопроект

Със законопроекта се цели привеждане на българското законодателство в съответствие с изискванията на Директива № 2014/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно условията за влизане и престой на граждани на трети държави с цел заетост като сезонни работници. Освен това ЗИД на ЗТМТМ има за цел облекчаване на достъпа до пазара на труда за граждани на трети държави с ЕРПР в отговор на все по-нарастващите потребности на българските работодатели от работна сила, както и създаването на регистрационен режим за лицата, които предоставят посреднически услуги по информиране и наемане на работа на работници – граждани на трети държави в Република България. Законопроектът цели и прецизирането на законодателството с цел повишаване на контрола при наемане на граждани на трети държави.

3. Същност на законодателните промени

В законопроекта е предложено изменение и допълнение на чл. 12 от ЗТМТМ, с което се цели постигане на съответствие на националното законодателство с изискванията на чл. 9(2)(a), (b) и (c) от Директива 2014/36/ЕС относно случаите, в които компетентните органи отнемат разрешение за сезонна работа (както за престой не по-дълъг от 90 дни, така и за по-дълъг от 90 дни), както и относно необходимостта в българското законодателство да се създадат разпоредби, които да предвиждат обезщетение, покриващо всички неизпълнени задължения на работодателя към сезонния работник в ситуации, когато разрешение за сезонна работа (за престой не по-дълъг от 90 дни) е било отнето на основанията, посочени в член 9(2)(а), (б) и (в) от Директивата.

Предложената промяна в чл. 28, ал. 2 от ЗТМТМ е с оглед постигане на съответствие на националното законодателство с изискванията на чл. 17(1) във връзка с чл. 20(2)(б) от Директива 2014/36/ЕС и цели предвиждане на задължение да се предоставя писмен договор за наем или равностоен документ, в случаите, когато на сезонния работник се предоставя от работодателя или се осигурява с негово съдействие подходящо и отговарящо на всички изисквания за безопасност и здраве жилище.

За създаване на предпоставки за работодателите да удовлетворят потребностите си от работна сила със законопроекта се предвижда:

- облекчаване на достъпа до пазара на труда за граждани на трети държави с ЕРПР като в чл. 7, ал. 1, т. 1 от ЗТМТМ се въвежда изискване общият брой на гражданите на трети държави, с изключение на лицата по чл. 9, ал. 1 и ал. 5, наети по трудово правоотношение от местния работодател към датата на подаване на заявлението да не надвишава 25 на сто от средносписъчната численост на наетите по трудово правоотношение български граждани, граждани на други държави-членки на Европейския съюз, на държави-страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария през предходните 12 месеца, а за малки и средни предприятия по смисъла на чл. 3, ал. 1, т. 1 от Закона за малките и средните предприятия - 40 на сто. Когато работодателят не е имал дейност през предходните 12 месеца изискването се определя към момента на подаване на заявлението за издаване на разрешение за работа.

- въвеждане на специален режим за наемане на работници – граждани на трети държави с ЕРПР в обекти и дейности от национално значение, определени с постановление на Министерския съвет за всеки отделен случай, по предложение на съответния министър (нова т. 5 в чл. 15, ал. 2 от ЗТМТМ).

- създаване на възможност за промяна на мястото на работа, като се изменя чл. 10 от ЗТМТМ, като се уреждат случаите при смяна на мястото на работа (вкл. когато

мястото на работа следва характера на работа), работодателят да уведомява писмено Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“.

В чл. 1 от ЗНЗ е предвидено създаването на т. 4, като по този начин нормативно се урежда дейността по предоставяне на посреднически услуги по информиране и наемане на работа на граждани на трети държави в България. В чл. 27а, ал. 1 от ЗНЗ се създава нова т. 1, с която се въвежда изискване към кандидатите за регистрация за извършване на посредническа дейност по наемане на работа да не са осъждани за престъпление по чл. 159а-159в или чл. 280-281 от Наказателния кодекс, като същото изискване е предвидено да се прилага и по отношение на членовете на управителните и/или контролните органи на юридическите лица, кандидатстващи за регистрация за извършване на посредническа дейност.

Предвидено е прецизиране на изискванията при осъществяване на контрола по наемането на работа на граждани на трети държави чрез нова редакция на чл. 13 от ЗТМТМ и респ. на свързаната с предвидената там забрана разпоредба на чл. 77 от ЗТМТМ. Съгласно новата редакция на чл. 13 не се разрешава на работодателите да приемат на работа граждани на трети държави, които незаконно пребивават на територията на Република България, а на местните лица да приемат като командировани или изпратени незаконно пребиваващи на територията на Република България чужденци.

В чл. 77 от ЗТМТМ се предвижда глоба или имуществена санкция за местното лице, приело на работа командировани или изпратени работници и служители в нарушение на забраната по чл. 13 от ЗТМТМ. В чл. 76 от ЗТМТМ се създава нова ал. 2, съгласно която на чужденец - гражданин на трета държава, приет като командирован или изпратен в Република България в рамките на предоставяне на услуги без разрешение за работа или без регистрация в Агенцията по заетостта, се налага глоба. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и също приема нова редакция, като целта е да обхване случаите, когато местно лице е приело на работа командирован или изпратен чужденец - гражданин на трета държава без разрешение за работа или без регистрация в Агенцията по заетостта. В тези случаи се предвижда на местното лице да се налага имуществена санкция, освен ако не подлежи на по-тежко наказание.

4. Очаквани резултати от прилагането на нормативния акт

Въвеждането на предвидените нормативни промени ще осигури съответствие на българското законодателство с изискванията на Директива № 2014/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно условията за влизане и престой на граждани на трети държави с цел заетост като сезонни работници и ще бъде прекратена процедура за нарушение № 2023/2017 за неправилно транспониране на Директивата.

С приемането на законопроекта ще бъдат създадени предпоставки за задоволяване на все по-нарастващите потребности на българските работодатели от работна сила посредством облекчаване на достъпа до пазара на труда с ЕРПР на работници-граждани на трети държави. Освен това ще се създаде възможност за наемане на работници - граждани на трети държави с ЕРПР, извън ограниченията по чл. 7, ал. 1, т. 1 от ЗТМТМ, за изпълнение на обекти и дейности от национално значение и ще се създаде възможност за промяна на мястото на работа.

Създаването на необходимата правна уредба за регулиране дейността по предоставяне на посреднически услуги по наемане на граждани на трети държави ще доведе до създаване на правна сигурност за всички заинтересовани лица, участващи в тези правоотношения.

С приемането на предложения законопроект ще се забрани на работодатели и местни лица да приемат на работа работници-граждани на трети държави, които незаконно пребивават на територията на Република България, както и ще се създаде възможност за налагане на санкции на работодатели местни лица, приели на работа граждани на трети държави в нарушение на тази забрана.

5. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Законопроектът не съдържа разпоредби, свързани с въвеждането на регулаторни режими.

Проектът на закон съдържа разпоредби, въвеждащи актове на Европейския съюз, поради което към него е изготвена таблица за съответствие с правото на ЕС.

С оглед значимостта на законопроекта за прекратяване на процедура за нарушение № 2023/2017 за неправилно транспониране на разпоредби от Директива № 2014/36/ЕС, законопроектът се публикува за провеждане на обществени консултации за срок от 14 дни.